

Labklājības ministrija

Darbnīca
“Sadarbība sociālo pakalpojumu sniegšanā cilvēku tirdzniecībā
cietušām personām”
02.11.2023.

Sandra Zalcmāne

Latvijas Sociālo darbinieku biedrības biedre,
Izdevuma “Sociālais darbs Latvijā” redkolēģijas konsultante,
Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta
Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības
nodaļas vecākā referente

Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021. – 2027. gadam Eiropas Sociālā fonda Plus 4.3.5.4. pasākuma projekts “Profesionāla un mūsdienīga sociālā darba attīstība”

154.² pants. Cilvēku tirdzniecības jēdziens

- (1) Cilvēku tirdzniecība ir ekspluatācijas nolūkā izdarīta personu **savervēšana, pārvadāšana, nodošana, slēpšana, izmitināšana vai saņemšana**, lietojot **vardarbību vai draudus**, vai **aizvešanu ar viltu** vai izmantojot **personas atkarību no vainīgā** vai **tās ievainojamības vai bezpalīdzības stāvokli**, vai arī dodot vai saņemot materiāla vai citāda rakstura labumus, lai panāktu tās personas piekrišanu tirdzniecībai, no kuras ir atkarīgs cietušais.
- (2) **Nepilngadīgā** vervēšana, pārvadāšana, nodošana, slēpšana, izmitināšana vai saņemšana ekspluatācijas nolūkā atzīstama par cilvēku tirdzniecību **arī tādā gadījumā**, ja tā nav saistīta ar jebkuru šā panta pirmajā daļā minēto līdzekļu izmantošanu.
- (4) **Ievainojamības stāvoklis** šā panta izpratnē nozīmē, ka tiek izmantoti apstākļi, kad personai nav citas reālas vai pieņemamas izvēles, kā vien pakļauties ekspluatācijai.

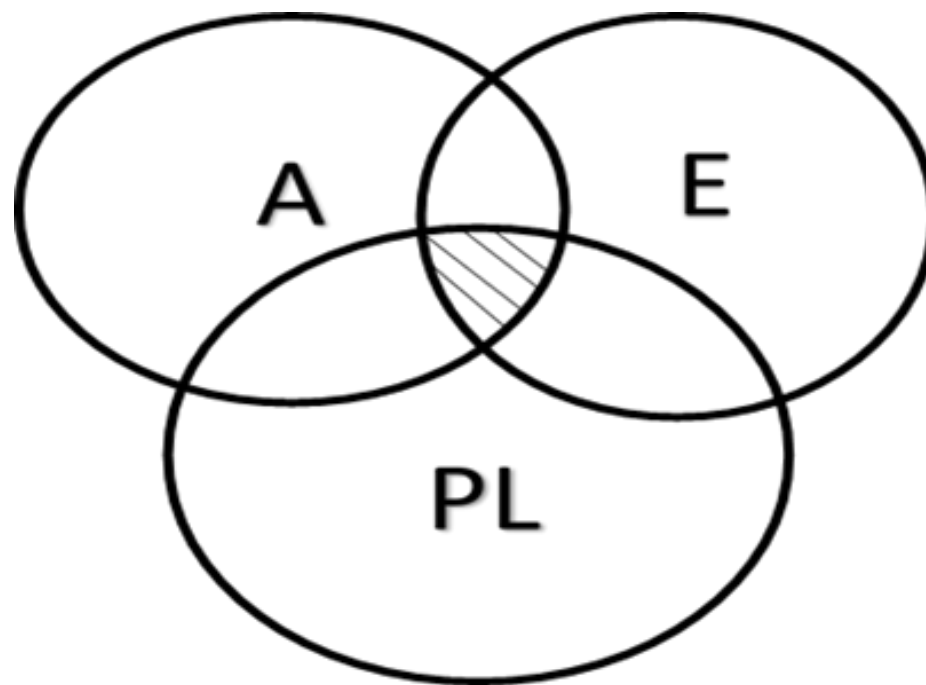
([25.04.2002.](#) likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar [13.12.2012.](#) un [25.09.2014.](#) likumu, kas stājas spēkā [29.10.2014.](#))

Cilvēku tirdzniecības mērķis ir personas ekspluatācija

Ekspluatācija šā panta izpratnē ir:

- personas iesaistīšana prostitūcijā vai cita veida seksuālā izmantošanā, piespiešana veikt darbu,
- sniegt pakalpojumus vai izdarīt noziedzīgus nodarījumus,
- turēšana verdzībā vai citās tai līdzīgās formās (parādu verdzība, dzimtbūšana vai personas cita veida piespiedu nodošana citas personas atkarībā),
- turēšana kalpībā
- vai arī personas audu vai orgānu nelikumīga izņemšana.

Par cilvēku tirdzniecību (AEPL) ir atzīstamas **aktivitātes (A)** **ekspluatācijas nolūkā (E)**, kas sevī ietver darbības kontroles nodrošināšanai pār upuri, izmantojot **piespiedu līdzekļus (PL)**.

- **Aktivitātes (A):** var izpausties kā personu vervēšana, pārvadāšana, nodošana, slēpšana, izmitināšana vai saņemšana, tostarp arī kontroles maiņa vai kontroles nodošana. Minētas darbības raksturo izdarītāja **tiešs nodoms**. Nav iespējams veikt uz cilvēku tirdzniecību vērstas aktivitātes aiz neuzmanības, tas nozīmē, ka **persona apzinās savas darbības kaitīgumu un to apzināti veic vai pieļauj, kā arī paredz nodarījuma kaitīgās sekas un vēlas to iestāšanos.**
- **Ekspluatācija (E):** personu iesaistīšana seksuālās izmantošanas veidos, piespiešana veikt darbu vai sniegt pakalpojumus (ubagošana), turēšana verdzībā (tai līdzīgas formas), kalpībā, izmantošana noziedzīgās darbībās vai orgānu izņemšanu.
- **Piespiedu līdzekļu (PL)** mērķis ir veidot upurim priekšstatu, ka tam nav iespējams atteikties no konkrēto pakalpojumu sniegšanas, neradot draudus sev vai saviem tuviniekiem. **Vardarbīgi** - draudi vai spēka pielietošana, vai citā veidā piespiežot (ieklāuta visa veida vardarbība); **nevardarbīgi** – ar viltu, krāpjot, maldinot, ļaunprātīgi izmantojot varu vai personas ievainojamības stāvokli.

Statistika*

	Uzsāktie procesi (ekspluatatīvās fiktīvās laulības, seksuālā ekspluatācija, darba ekspluatācija, fiktīvās personas krāpšanai)	Cietušās personas
2022.	8 (1 EFL, 4SE, 1 DE, 2 FPK)	11 (3V- DE, 8S-4SE, 2-EFL, 2FPK)
2023.	1(DE)	2 (2S- DE)

*Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes 3.nodaļas (cilvēku tirdzniecības un sutenerisma apkarošana) sniegtie dati ekspertei, 31.10.2023.

Ietekmes veidi*

- Vardarbība;
- Draudi;
- Aizvešana ar viltu;
- Ievainojamības stāvokļa izmantošana (medicīniska rakstura mentāla atpalcība, nepilngadība, trūcīgie, alkohola / narkotiku atkarība, bezpajumtniecība, sadzīves naivums, vecie cilvēki).

*Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes 3.nodaļas (cilvēku tirdzniecības un sutenerisma apkarošana) sniegtie dati ekspertei, 31.10.2023.

Ekspluatācijas paveidi*

Darba ekspluatācija (arniecīgu / vispār bez apmaksas) – lopkopība, lauksaimniecība, celtniecība, pārtikas pārstrādes uzņēmumi, mājamkalpība.

Seksuāla izmantošana - piespiedu / ar viltu prostitūcija, nepilngadīgo prostitūcijas organizēšana.

Piespiedu noziegumi - ekspluatatīvas fiktīvas laulības, pabalstu/ kredītu izkrāpšana, pasūtījuma zādzības, fiktīvo uzņēmumu organizēšana.

*Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes 3.nodaļas (cilvēku tirdzniecības un sutenerisma apkarošana) sniegtie dati ekspertei, 31.10.2023.

Upuru profils*

Ekspluatatīvām fiktīvām laulībām – sievietes (18-56 g.v.) un vīrieši (24-34 g.v.), ar uztveres stereotipu par labprātīgu iesaistīšanos slēptajā nodarījumā “ātras un vieglas naudas” dēļ un sievietes-bārenes no bērnu sociālajām iestādēm ar garīga rakstura traucējumiem.

Seksuālajai ekspluatācijai - pārsvarā sievietes (18-46 g.v.) ar zemu socializācijas pakāpi vai lētticīgas, ārzemnieces (18-44) ar finanšu ievainojamības elementu un saukli par legālo un nesodāmo “ātras un vieglas naudas” pelnīšanu Latvijā.

Darba ekspluatācijai - vīrieši (19-62 g.v.) un sievietes (20-58 g.v.) ar zemiem ienākumiem, izmantojot viņu paļāvību uz organizatoru solījumiem, t.sk., no trešajām valstīm (bij. PSRS 18-54 g.v.), kā arī Latvijas iedzīvotāji ar atkarībām un invaliditāti.

Fiktīvās personas krāpšanai, lai maskētu citu nodarījumu finanšu jomā - sievietes (20-45 g.v.) un vīrieši (19-52 g.v.), izmantojot viņu uztveres stereotipu par labprātīgu iesaistīšanos slēptajā nodarījumā “ātras un vieglas naudas” dēļ, kā arī viņu finanšu ievainojamības elementu un lētticību.

*Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes 3.nodaļas (cilvēku tirdzniecības un sutenerisma apkarošana) sniegtie dati ekspertei, 31.10.2023.

Projekts
**“Profesionāla un mūsdienīga sociālā darba
attīstība”**

E-pasts: socdarbs2028@lm.gov.lv

Tālrunis: 67021517

Profesionāla
un mūsdienīga
SOCIĀLĀ DARBA
ATTĪSTĪBA